

van de eigenwettelijke rede. Men denke aan Kant's geschrift van 1784 „Was ist Aufklärung?“, waarin met politieke- en samenlevingsargumenten de doorbreking van onze onmondigheid werd gesteld. Thans slaat dit systeem van de autonome rede („Vernunft“) om en *zijn we bezig een mensentype te kweken, dat volledig aan dit systeem beantwoordt, maar niet meer in staat is of wenst, niet meer de mogelijkheid heeft om zelf in vrijheid over dit systeem te beschikken.* (Men bedenke: Kant is begonnen met „kritiek“ van de rede (Vernunft)). Deze omslag is de laatste fase van het systeem der eigenwettelijke rede. Ze heeft in het systeem van de technische civilisatie zich zo onherroepelijk geobjectiveerd, dat ze niet alleen autonoom is geworden tegenover God en de natuur, maar ook tegenover „de“ mens. D.w.z. het systeem van de techniekstroom is zelf eigenwettelijk geworden, is dus een automaat geworden, een eigenwettelijk totaal-systeem en dit kan slechts door een catastrofe aan zijn eind komen. Want, zegt Picht, we vergeten essentiële zaken, die onze werkelijkheid bepalen. „Dat Vergessen ist die grosze Fessel der Freiheit des Menschen in seiner Geschichte“, d.w.z. we bouwen door dit vergeten onze eigen gevangenis, waarin we zelfs geen alternatieven meer kunnen vinden. Men moet eens nagaan hoe vaak in het Oude Testament dit woord „vergeten“ met een oordeelsklank voorkomt! En we worden dagelijks geoefend in dit vergeten en verdringen!

6. Wat is „Vernunft“? Hoe komt „Vernunft“ tot stand?

In zijn „Mut zur Utopie“ stelt Picht bovenstaande vragen. Hij ziet de eenheid van NW en techniek: de vraag: „wat kan ik weten?“ is niet meer duidelijk afgegrensd van de vraag „wat kan ik maken?“, want ieder „maken“ is de bron van nieuw weten en ieder nieuw weten is de bron van een nieuw „maken“. We leven daardoor in een artificiele wereld, met een enorme potentie, in een wereld, die *wij niet* zelf hebben gemaakt. Hij tekent in deze wereld van ons eerst de fundamentele problematiek: wereldvrede, nucleaire problemen, milieubescherming, bevolkings-, energie-, voedings- en waterverzorgingspolitiek op mondiale schaal. Daar moet men de hele problematiek van de „Bildungskrise“ aan toevoegen, die in haar diepste kern een zedelijke crisis is. Picht komt tot het resultaat, dat zich achter de rug van de moderne rationaliteit zonder weerstand en zonder contrôle een collectieve regressie voltrekt van het maatschappelijk bewustzijn naar primitieve niveaus. Vietnam leert ons — en dat is een enorm feit! — hoe de computers werden overwonnen.